

Chapters 17-18: Grouping Aram and Ephraim?

1. Rashi to Yeshayah 17:2

ומדרש אגדה מתמיה לפי שערוער מארץ ישראל היתה, שנאמר (במדבר לב) "ואת ערוער, עומד בדמשק ומכריז בערוער? אלא שהיו בדמשק שווקים כמנין ימות החמה, וכל אחת יש בה עכו"ם ועובדים לה יום אחד בשנה, וישראל עשו את כולן קבוץ אחד והיו עובדין את כלם בכל יום. לכך הזכיר מפלת ערוער אצל דמשק. ואני מפרשו לפי פשט המקרא על שנתחברו רצין ופקח בן רמליהו יחד.

A midrash is shocked – Aroer was in Israel, as in Bamidbar 32! He stands in Damascus and decrees upon Aroer?! But Damascus had markets like the days of the solar year, each holding an idol which was worshipped one day each year, and Yisrael brought them all together and served all of them daily. Therefore it mentioned Aroer beside Damascus. But I explain it per the simple message of the text, that Retzin and Pekach ben Remalyahu joined together.

2. Malbim to Yeshayah 17:1-2

אומר "ראה ההבדל בין דמשק ובין אפרים." דמשק אשר נחרבה הוסר לגמרי מלהחשב עוד בין חשבון הערים, רק יחשבוה מעתה בין חשבון של העיים הנעשים ע"י מפולת של הבתים... אבל ערי ערוער מאפרים העזובות מכבר, אינם שממות כ"כ, רק לעדרים תהיינה, ירעו שם עדרי צאן, ולא לבד שירעו שם לפרקים רק ורבעו בקביעות באין מחריד, כי לא ימצאו שם חיות רעות ומפולת בתים...

It said: See the difference between Damascus and Ephraim. Damascus, which was ruined, was entirely removed from being counted among cities, and would only be listed among ruins created by the fall of houses... But the cities of Aroer in Ephraim, already abandoned, are not as desolate. They are for flocks, flocks of sheep grazing there – and not only temporarily, but grazing permanently, without anyone frightening them, no wild beasts or falling houses there...

17:1-3 Introduction

3. Abarbanel to Yeshayah 17:2

וכל זה איננו שוה לי, כי ערוער אשר מעבר לירדן היה עיר אחת מבני גד, ואיך יכנה כל שבטי הראובני והגדי וחצי שבט המנשי בשם ערוער, לבד שהיתה העיר הקטנה שבערי גד ולכן נזכרה בכתוב באחרונה. ואם היתה עיר אחת איך יאמר הכתוב ערי ערוער, ולכן יהיה יותר נכון שנאמר שהיתה ערוער עיר גדולה לארם כוללת עיירות רבות, ואין זה ערוער של מואב, כי אם אחרת, שגם בבני עמון היתה עיר אחרת ששמה ערוער... אבל פירש שם "ערוער" מלשון חרבן.

None of these explanations suit me, for Aroer on the [eastern] side of the Jordan was one of Gad's cities, and how could it identify all of the tribes of Reuven and Gad, and half of Menasheh, by the name "Aroer"? Aside from the fact that it was the smallest of Gad's cities, which is why it was listed last. And if it was one city, why would it say, "The cities of Aroer"? Therefore, it would seem more correct to say that Aroer was a big Aramean city, including many [sub-]cities. It is not the Aroer of Moav, but another. Even Amon had another city named Aroer... But the name "Aroer" means "destruction".

17:4-11 The Punishment of Ephraim

4. Malbim to Yeshayah 17:5

מצייר השלש גלויות שגלו ע"י סנהריב כנ"ל. והנה בגלות הראשונה היה דומה כאסוף חציר של קמה, כמי שאוסף קציר שדה העומדת מלאה בקמותיה מלאה ברכת ד'... בפעם השנייה "וזרועו שבלים יקצור", לא היה דומה רק כמי שקוצר שבלים מפוזרות לא קמה מלאה... ובפעם השלישית והיה כמלקט שבלים בעמק רפאים, מקום רזה שלא היו גדלים שם רק שבלים מעטות, והבא לכנסם לא היה יכול לקצורם במגל וחרמש רק ללקטם אחד אחד...

It illustrates the three exiles which Sancherev exiled. The first exile was like gathering standing grass, like gathering a field's harvest which stands in its full growth, filled with the blessing of Gd... The second time, "And he will harvest sheaves in his arm," appearing only like one who harvests scattered sheaves, not full standing grain... The third time, "He will be like one who gathers sheaves in Emek Refaim," a place that is thin, where only a few sheaves grow, and one who would try to gather them could not harvest them with a scythe and sickle, but only gather them one by one...

5. Talmud, Sanhedrin 95b

וכמה נשתייר מהם? רב אמר עשרה, שנאמר "ושאר עץ יערו מספר יהיו ונער יכתבם. (ישעי' י:יט)" כמה נער יכול לכתוב? עשרה. ושמואל אמר תשעה שנאמר "ונשאר בו עללת כנקף זית, שנים שלשה גרגרים בראש אמיר, ארבעה חמשה בסעפיה."

How much remained of [the Assyrian army]? Rav said 10, as Isaiah 10:19 says, "...A youth could record them." How much could a youth write? Ten. Shemuel said 9, as it says, "... Four or five in her branches."

6. Radak to Yeshayah 17:5

זכר עמק רפאים כי הוא סמוך לירושלם ומלך אשור תפס הכל מה שלכד שהיה תוך לירושלם...

It mentioned Emek Refaim because it is near Jerusalem, and the Assyrian king took all he conquered, which was in Jerusalem...

7. Abarbanel to Yeshayah 17:5

לפי שהוא עמק שקצירו רע מועט ורזה.

Because it is a valley where the harvest is bad, small and thin.

8. Another idea Yeshayah 14:9, 26:14, 26:19

9. Radak to Yeshayah 17:7

חזקיהו החזיר למוטב ישראל ובער עכו"ם מבית המקדש ומן הארץ, והבין והורה אותם כי ד' הוא אלקים ולו ראוי לעבוד ולבטוח בו, זהו שאמר "על עושהו" שיבינו כי אלקים הוא עושה את האדם ויצרו והוא קדוש ישראל שקדש ישראל והבדילם מן העמים להיות לו ולעובדו לבדו:

Chizkiyahu restored Israel to the good, and destroyed idols from the Temple and the land, and he taught them that Hashem is Gd and to Him one should serve and in Him one should trust. Thus it said, "Upon his Creator", that they would understand that Gd is the maker of man and his creator, the Holy One of Israel, who sanctified Israel and distinguished them from the nations to be His, and to serve Him alone.

10. The reversion Melachim I 16:29-34

11. Radak to Yeshayah 17:11

בהשחיתך דרכך "נד קציר" - ינוד הנטע והקציר. "וביום נחלה וכאב אנוש", ביום שבאה לך המכה הגדולה והכאב האנוש:

12. Ibn Ezra to Yeshayah 17:11

והנה אומר לך כלל בדברי נביאי התוכחות, כי מחצי הפסוק נלמוד על חציו ברוב:

I will give you a principle regarding the words of the prophets of rebuke: from half of a verse we may learn about the other half, in most cases.

17:12-14 The Punishment of Assyria

13. Rashi to Yeshayah 17:12

מדה מהלכת על פני כל הדורות: שוט שישראל לוקים בו סופו ללקות. לפיכך הנביאים הנבאים פורענו ישראל על ידי האומות סומכין אחריו פורענות האומה שלקה ישראל על ידה:

A [Divine] measure across all generations: The rod with which Israel is struck, will in the end be struck. Therefore the prophets who prophesied of punishment for Israel via the nations, juxtaposed it with punishment for the nation which caused Israel to be struck.

14. Abarbanel to Yeshayah 17:12

נמשלו ישראל לחול, זה שאמר הכתוב (הושע ב, א) "והיה מספר בני ישראל כחול הים", ונמשלו אומות העולם לים שנאמר "הוי המון עמים רבים", והם מתיעצים על ישראל, והקב"ה מתיש גבורתם.

Israel is compared to sand, as in "And the number of Israel will be like the sand of the sea." The nations are compared to the sea, as in "The masses of many nations". And they take counsel upon Israel, and Gd weakens their strength.

15. The fear at night Yeshayah 37:36

16. "At the time of evening" Bereishit 8:11; Bereishit 24:11; Zecharyah 14:7

17. Midrash, Shemot Rabbah 49:1

"מים רבים" אלו העובדי כוכבים שנאמר (ישעיה יז) "כהמות ימים יהמיון", ואם היו מתכנסין כל העובדי כוכבים לבטל את האהבה שבין הקב"ה לישראל לא היו יכולים, הוי "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה"...

"Great water" – The idolaters, as it says, "Like the roaring of seas they roar." And if all of the idolaters would gather to cancel the love between Gd and Israel, they couldn't do it. "Great water could not extinguish the love"...